

HRVATSKA RIEČ

PREDPLATA: ZA ŠIBENIK DONAŠANJEM U KUĆU TE ZA AUSTRO-UGARSKU POŠTOM NA MJESEK K 1.25. ZA TROMJESEK K 3.75 POLUGODIŠNJE I GODIŠNJE RAZMJERNO. — ZA INOZEMSTVO K 15 I POŠTARINA. — PLATIVO I UTUŽIVO U ŠIBENIKU.

POJEDINI BROJ 10 PARA.

JUTARNJI LIST
IZLAZI SRIEDOM, PETKOM I NEDJELJOM
Telefon br. 31. — Čekovni račun 71.040

UREDNIČTVO I UPRAVA „HRVATSKE RIEČI“ NALAZE SE U „HRVATSKOJ TIŠKARI“ (DR. KRSTELJ I DRUG.) — RUKOPISI NE VRAĆAJU SE — NEFRANKIRANA SE PISMA NE PRIMAJU.

OGLASI PO CIENIKU.

Liepa krinka na grdno lice.

To grdno lice je nagodba, u kojoj je svako zlo za Hrvate i Hrvatsku, Stvorena prevaram, prevaram i živi, i ono, što bi u njoj moglo biti dobroga, opacičnom je izvrnuto na nesreću i propast hrvatskoga naroda. O tome je narod davno bio na čistu, pa i god. 1908 u izborima rad Rauchom izabrao je sabor, u kojemu bijahu skoro izključivo samo oni muževi koji svečano obrekoše izbornicima, da će sve poduzeti da tu nagodbu sruše. Tim se je narod jasno izjavio, što misli o odnošaju podređenosti Hrvatske Ugarskoj i što hoće, da se o ovog nesnosnog stanja rieši.

Narodna volja imala bi biti vrhovni zakon, pa oni koji hoće da budu stranka narodna, savremena, napredna, dužni su poštivati tu narodnu volju, pogotovo ako su povjerenje narodno zadobili obvezav se na stanovitve uslove. Kada izabrani zastupnici ne bi mogli narodu zadano obećanje izpuniti, onda ih parlamentarna dužnost, osjećaj pristojnosti veže, da mandat polože u ruke svojih izbornika. U prvom redu zahtjeva se ovakav parlamentarni postupak od jedne stranke, koja je stanovito pitanje postavila za izboru platforma, za izboru lozinku i jedino u ime toga zadobila povjerenje naroda.

I u našoj Banovini misle ovako u teoriji, ali u praksi zbiva se sasna protivno. God. 1871 obzoraši izmamše od naroda povjerenje lažnim obećanjima, da odmah zatim na obveze zaborave i izbornike prevare. Njihova djeca u hrvatsko-srbskoj koaliciji čine isto tako: izlaze pred narod obećavaju da će prekinuti svaki odnošaj sa Ugarskom, a kad im narod povjeruje i pošalje u sabor skoro sve same na oko najodrešitije rušitelje nagodbe, onda ga ti napredni elementi jednostavno prevare i miješta da nagodbu ruše, oni ju podržavaju, učvršćuju.

Ovakav postupak tumačiti se može samo dvojakom: ili koalicijski državnik drže narod maloljetnim, nezrelim, pa se smatraju pozvani da njegovu volju korigiraju, da mu se dakle namegnu skrbnikom — ili je cijeli njihov postupak samo unapred smišljena prevara, a onda zaslužuju i ime koje kazneni kodeks označuje za takove zločine.

Cijeli rad hrvatsko-srbske koalicije u prvom dijelu Tomašičeve vladavine, iza kako je izabrana bila na protivnagodbenom temelju, sastojao je u tome, da onoj gredesiji od ugarsko-hrvatske nagodbe kojekakvim pomadama poljepšaje lice. Je-

dnom je taj čarobni prašak bio u ustavnim slobodinama, koje su morale, po mnenju koalicionaša, dati novog života Hrvatskoj. Druga opet bijaše izborna reforma ona koja je imala osigurati narodu, da može poslati u sabor u većem broju protivnike nagodbene sistema. Sada pak obsejnuje se narod tim, kao da se u predstojećim izborima ima odlučiti o tome, može li banovati ban koji nema povjerenja hrvatskog sabora.

Sve ovo nije ništa drugo nego prosto zavaravanje naroda, koje ima svrhu da mu ulije uvjerenje, da i ova toli omražena nagodba daje mu sredstava da ruši banove po miloj si volji.

Dosta je osvrnut se na djelovanje hrvatsko-srbske koalicije kao vladajuće stranke da se odmah zaključiti, da je to sve jedna obična varka, koja ima tu svrhu, da se jedan bezpravni narod uljula u uvjerenje o moći i veličini koja mu izvire iz sadašnjeg državnopravnog položaja. Istina je, postoji nekakav zakon o odgovornosti bana saboru; sabor čak izabire i kraljevinski sud koji bi imao suditi banu, kad bi ban po saboru bio stavljen pod obuzbu. Ali taj zakon je mrtva rieč, a mrtva je rieč zato, jer nije u moći hrvatskoga sabora da ju provede u djelo. Za četrdeset i više godina nagodbenjačke vladavine na Hrvatskoj je počinjeno toliko bezakonja i zločina, da je kraljevinski sud morao biti u vječitoj permanenciji da sudi banovima koji se ogriješite o ustav. Morao je doći predanji i tvorca nagodbe Levin Rauch radi prevare počinjene glasovitom krpicom o Rieci; morao je doći i grof Khuen radi krađe hrvatskih arhivalja. Pa zašto nije koalicijski sud došao u većinu i na vladu, stavila grofa Khuena pod obuzbu?

Sjećamo se one burne sabske sjednice prosinca 1907, kada je hrvatsko-srbska koalicijska stavila predlog da se ban Rakodczy stavi pod obuzbu. Rezultat je bio, da je Rakodczy, sav bljed i drhčuzi, sred obće uzbudjenosti sabor razpustio. Nije dakle predlog koalicije niti mogao doći u pretres. I zašto nije koalicijska taj svoj predlog o obuzbi Rakodczya provela kada je drugi put, pod Tomašičem, došla na vladu?

Odgovor je lak i daje ga nagodba

sama. Bana imenuje kralj na predlog magjarskog ministra predsjednika i zato je svaka faktična odgovornost bana hrvatskom saboru isključena dok ban uživa povjerenje onoga na čiji se predlog imenuje i odpušta. Pa sve kad bi ban i bio odgovoran saboru, kad bi ga sabor i mogao staviti pod obuzbu, zar će onaj, koji mjesto njega dodje, biti bolji, zar taj neće biti imenovan na predlog magjarskog ministra predsjednika i morati uživati njegovo povjerenje?

I baš u ovoj okolnosti, da bana imenuje kralj na predlog magjarskog ministra predsjednika, leži sva težina podređenosti Hrvatske. Ta ustanova nagodbe uključuje, da ban mora biti osoba povjerenja magjarskih vlastodržaca, da mora biti ekspozent magjarske politike. To je u rujanskom manifestu god. 1871. čisto i bistro rekla obzoraška opozicija govoreći da autonomna hrvatska vlada, „i nije drugo već samo odsjek ugarskoga ministarstva, a dokle god ban bude ovisan od ugarskoga ministra predsjednika, dole nemože biti govora o autonomnoj hrvatskoj vladi.“ Promjenili ovu nagodbenu ustanovu značilo bi cijeli nagodbeni zakon postaviti na nove temelje, posao bio bi jednako težak kao da se cilu nagodbu ruši.

Svim ovim frazama o ustavnim slobodinama, izbornim reformama, odgovornosti bana itd. ide se za tim, da se prikrije prava istina, koja veli da treba liečiti zlo u njegovom korjenu, rušiti nagodbu u njenom temelju. Može mjesto Khuena biti banom koalicijski Pejačević, može mjesto Tomašića biti Kulmer ili Nikolić, isto pravo može biti skućeno ili prošireno, poljepšat će se kojećim i ovo i ono, sve to ipak ostaje liepa obrazina pod kojom se krije jedino nakazno lice. A tu nakazu liepji poljepšaji, da narod ne odvrati glavu od nje i od svih njenih prijatelja, mogu samo oni kojima je do drugotinji ciljeva, sasna opriečnih ciljeva prave narodne politike. Misaoni izbornici prozriet će tu igru i svojim glasom dat će osudu sistemu robstva Hrvatske i svim njegovim javnim i prikrivenim prijateljima.

Vladina akcija za gospodarsko pridignuće Dalmacije.

Prošao je jedan decenij od kad je to Visokorodjenje ugledalo svjetlo u Ministarskim palačam u Beču. Velikom bukom i munjevitom brzinom razstrubiše u viest diljem cijele monarhije. Naši susjedi razvališe oči da bolje vide i napanjahu uha, da

im neizbjegne kakova trunka ove ogromne djelatnosti vladine akcije, kako bi se i oni vladinom praksom okoristiti mogli, dočim mi, vični na vladina obećanja, nismo se mogli ugrijati nad toli liepim vestima iz Beča, jer znamo da je kod nas premnogo toga na papiru a na djelu ništa. I zbija naši susjedi ostadoše razočarani, jer ne videše od vladine akcije ništa osim brojnog suspendiranja gospodarskih činovnika, a čiti su mogli štogod o njoj u procesu Posavec-Zotti pred porotnim sudom u Zadru.

Za danas nećemo se upuštati u potankosti suspendiranja gospodarskih činovnika, dok Ministarstvo poljodjelstva ne reče svoju, ali moramo žaliti obstojeće prilike, jer su na veliku štetu poljodjelstva u ovoj pokrajini, a pa ni ne govorimo o nepouzdanju pučanstva prema vladinoj akciji, jer ga takove prilike stvaraju i umnažaju i ondje gdje ga dosad nije bilo.

Centralna vlada u Beču, uvidjajući valda skrajnu potrebu da podigne gospodarstvo Dalmacije, bila je počela dolaziti u susret većim novčanim pripomoćima.

Ali koja korist od toga, kad je sve to promašilo svoj cilj i svrhu. Pogledajmo na okolo, mala je Dalmacija, možemo ju na brzo u svemu pregledati, pak da vidimo koji je uspjeh vladine akcije oko podignuća gospodarstva u obće kroz ovo deset godina. Uspjeha neima nikakvog, stoga se prelazi preko njega mučke. U javnost ne dopire nikakav glas o djelatnosti regulacije Krke, Neretve, o Sijnskom i I-motskom polju; ništa se ne čuje o uspjehu regulacije i o gospodarskoj djelatnosti državne domene u Vrani, pak državnog gospodarstva na Glavici kod Knina, kao da ih neima. Imamo 14 putujućih učitelja poljodjelstva u pokrajini, pak što rade ti ljudi, tko zna? Zar javnost nebi smjela znati kretanje i rad tih pionira, pak zašto se ne objelodanjuju barem u glavnom programu i djelovanju putujućih učitelja poljodjelstva?

U svrhu podignuća poljodjelstva osnovan je na našem namjensništvu poseban gospodarski odsjek, a na čelu mu stoji savjetnik pl. Zotti. Tomu odsjeku pripadaju 14 storića obilaznih učitelja poljodjelstva i sve osoblje vinogradarske struke, te svi ti razni nadzornici od tenisa do povra, od sira do mlieka, od veterinarskog-marvogojsstva, od pivnica, od vina i od filoksera i tko bi ih znao sve u brzini nabrojiti. Pa što rade svi ti ljudi, ta mogli bi cilu Dalmaciju dignuti a kamno ne gospodarski pridignuti! Imade ih od volje i rada, o tom nećemo sumnjati, ali naša javnost, koja je pozvana da kontrolira i kritikuje djelatnost ovih pionira zemljoprivrede, neima ni pojma o njihovoj

djelatnosti, a potom nemože ni voditi kontrolu.

Poglavicu poljodjelskog odsjeka savjetnika Zottija upoznali smo na porotnoj razpravi, koja se je vodila proti njegovom zamjeniku gospodarskom pristavu Posavec, osim toga poznamo gosp. Zottija iz tužaba i interpelacija narodnih zastupnika u sabsorskom zasjedanju godine 1909 i 1910, a inače nam je u djelovanju na gospodarskom polju sasvim nepoznat. Zaista čudnovato ali karakteristično za naše prilike jest da imamo na čelu *gospodarske akcije* čovjeka bez svakog praktičnog gospodarskog znanja, čovjeka koji nezna našeg jezika ni pisnuti i mi šutimo kao da to nisu naši posli.

Pitam ja, bi li takova šta bilo moguće u Italiji, u Turskoj, u Ruskoj i bi li to bilo moguće u kojoj drugoj pokrajini u Austriji, ma igdje na svijetu? Sigurno ne! Takove abnormalnosti mogu cvasti samo u ovoj zemlji jada i nemara. Kako će gosp. savjetnik Zotti, bivši profesor vočarstva, bez praktičnog gospodarskog znanja i bez da poznae naš jezik, kontrolirati gore navedenu četud gospodarskih pionira u njihovoj praktičnoj djelatnosti, kako će on kontrolirati praktičan rad gospodarske uprave u Vrani i one na Glavici kad ne posjeduje nikakvog praktičnog gospodarskog znanja na kojem se osniva sva gospodarska djelatnost, a kako izgleda u uredu gospodarskog odsjeka, za koji mora da vriedi također hrvatski jezik kao uredovni jezik, kad poglavica ureda nezna toga jezika? Je li to igdje moguće, već samo kod nas!

Promjenilo se je namjensništvo, pak upozorujemo novu upravu na prednaznačenu abnormalnost, kao i naše zastupnike pozivamo da se dignu u interes našeg poljodjelstva, jer od toga nam živi čitavo pučanstvo, te da porade oko foga da se svedu prilike gospodarske Uprave u normalno stanje. Tužnu nam sliku pruža cilj taj vladin gospodarski aparat. Korupcija zauzela je mah do skrajnosti, anarhija postigla je vrhunac, među činovnicima posve-mašnji razkol, sve je suspendirano i sumnjivo. A akcija vladina za podignuće poljodjelstva?!

Očekujemo od nove uprave na namjensništvu, da će posvetiti brigu gospodarstva ove pokrajine i da će čim prije započeti reorganizaciju cijele akcije za unapređenje poljodjelstva kao i gospodarstva Uprave. Toliko za danas.

Dalmacija u arhitekturi i plastici.

Dalmatians Architektur und Plastik. Gesamtansichten und Details mit einem reichhaltigen. Texte vom Architekten Cirillo M. Iveković, k. k. Baurat. Wien, Verlag von Anton Schroll & Co. Svezak I. i II. Ciena Kr. 35 svaki svezak.

U posljednjem se poglavlju, kojemu je naslov: *Umgebung (27-28)*, pisac obazire na okolinu Trogira, te cilira godine utemeljenja kao i imena utemeljitelja pojedinih kaštela.

Kako iz ovog kratkog i nepodpunog pregleda izbija, pisac je nastojao da u malo stranica iznese sve što je najzanimljivije i najpotrebitije bilo znati o Trogiru i o njegovoj koli slavnog toli burnoj prošlosti. I ako je sve to zbijeno u samih 28 stranica teksta, gdje ima još dosta slika, ipak se mora priznati, da je pisac sav svoj trud uložio, kako će biti ne samo jezgovit i tačan, nego i jasan, tako da čitatelj uzgome stvoriti podpunu sliku o onom što je bilo rečeno. A to mu je u najvećoj mjeri uspjelo. Možda će kogod moći prigovoriti, da je pisac morao ovo ili ono unieti u tekst,

ovo ili ono mjesto drugičje prikazati, ali takove opazke ili primjedbe ne bi imale nikakove osobite važnosti, kad se uvaži, da je pisac iz preobilnog mnoštva činjenica morao vaditi — i to bez ikakvog drugog obzira — samo ono što mu je bilo potrebno da ilustrira svoj predmet.

Kako smo već rekli, u svakom svezku ima još i četrdeset velikih svjetlopišnih tablica sa veoma uspjelim uprav umjetničkim reprodukcijama, te su baš ove reprodukcije, što podavaju čitavom djelu osobitu važnost.

- tabla 1.: Kamerlengo i toranj sv. Marka;
- tabla 2.: Lučka i kopnena vrata;
- tabla 3.: Obala;
- tabla 4.: Trg pred stolnom crkvom;
- tabla 5 i 6.: Luža, sudačka klupa u luži;
- tabla 7.: Potankosti dvorišta u viećnici;
- tabla 8-25: Stolna crkva, u potankostima i u cjelovitosti;
- tabla 26-29: Kapela sv. Ivana, u cjelovitosti i u potankostima;
- tabla 30 i 31: Krstionica, u cjelovitosti i u potankostima;
- tabla 32: Razna crkvena vrata;

- tabla 33: Sv. Dominik;
- tabla 34: Razne forme zvonika;
- tabla 35: Samostan sv. Nikole;
- tabla 36: Ulice;
- tabla 37-40: Razne palače (obitelji Stafleio i obitelji Cippico).
- U drugom su svezku ove slike:
  - tabla 41-43 i 50: Potankosti stolne crkve;
  - tabla 44 i 49: Relief iz predvorja stolne crkve. Štrop i podnožje u kapeli sv. Ivana;
  - 45 i 46: Zvonik;
  - tabla 47: Stubao kapele sv. Ivana. Triem samostana sv. Križa. Vienc bunara iz bivše biskupske palače;
  - tabla 48: Nakiće krstionice;
  - tabla 51, 52 i 57: Primjeri kućnih vrata;
  - tabla 53 i 54: Motivi s ulica;
  - tabla 55: Potankosti crkvice sv. Barbare i dobnika;
  - tabla 56: Dvorište sv. Nikole i viećnice;
  - tabla 58: Opatija sv. Ivana Krstitelja;
  - tabla 59: Razni arhitektonski motivi;
  - tabla 60 i 61: Razna dvorišta;
  - tabla 62: Triem samostana sv. Dominika;

- tabla 63: Luka;
- tabla 64: Samostan sv. Križa i Drid;
- tabla 65: Motivi iz Kaštela.

Kako je bilo već rečeno, u drugom su svezku i reprodukcije stolne crkve krstionice u Šibeniku, i to baš počinje sa sliedećom tablicom:

- Tabla 66-77: Stolna crkva u Šibeniku, u cjelovitosti i u potankostima;
- Tabla 78-80: Krstionica u šibenskoj stonjoj crkvi, u cjelovitosti i u potankostima.

Kako se iz samih naslova svjetlopišnih tablica vidi, pisac je nastojao da sakupi i predoči najkarakterističnije motive, toliko u cjelovitosti, koliko u potankostima. Ako su reprodukcije u prvom svezku već podpuno uspjele, u drugom se pak mora reći, da su sa umjetničke strane savršene, što služi na čast gradjevnom savjetniku Ivekoviću.

Čitavo će se ovo monumentalno djelo sastojati od deset svezaka, od kojih su dva već izišla, a ostali će što skorije biti objelodanjeni.

Na koncu još nekoliko rieči. Mi ne možemo nego žaliti, što naša domaća štampa, koja inače posvećuje svoju pažnju svim mogućim publikacijama, nije se niti jednom

rieči osvrnula na ova prva dva svezka Ivekovićevog djela, kao da je to kakav snopić *Humoristične biblioteke*. A s druge strane moramo također žaliti, što i naša publika, inače veoma rečna u nabavljanju svih mogućih i nemogućih egzotičnih publikacija, nije posvetila nikakove pažnje ovom djelu, koje tako liepo ilustrira naše umjetnine, kojima Dalmacija obiluje kao malo koja druga zemlja.

Bilo bi željeti, da naši zavodi, centralni uredi, pak i obćine nabave ovo djelo, od kojeg će učevni svijet imati već korist nego je ima od mnogih veliči i manjih djela, što pod debelom korom prašine spavaju na vječnosti po našim bibliotekama.

Savjetniku Ivekoviću neka bude pobudom na daljni rad oko naših umjetnina ne samo ono zdravo čuvstvo iskrenog patriotizma, koje nas potiče da u prvom redu tražimo i učimo naše stvari, našu prošlost, već i priznanje učenjaka iz Francuzke, Njemačke, Englezke, koji su u svojim stručnim novinama sa najvećim zanosom govorili i pozdravili njegovo djelo.

Prof. W. baron Ljubibratić.

Iz hrvatskih zemalja.

Protestanti u Banovini.

Po samoj nagodi Banovina bi u poslma bogostvovala imala biti od Ugarske neodvisna. To je u teoriji, a u praksi i tu se provodi volja Magjara.

All ima u Banovini i još gore abnormalnosti. Autonomija grčko-iztočne crkve očita je povreda autonomije koju bi Banovina imala uživati u poslma bogostvovala, jer pripušta na hrvatskom teritoriju direktno uplitanje ugarske vlade, pa i očitu ovisnost o njoj. To je posljedica okolnosti što grčko-iztočnjaci Ugarske podpadaju pod vlast patrijarha u Srijemskom Karlovcima, na hrvatskom teritoriju.

Slično je i sa sljedbenicima evanđeljske crkve, t. zv. protestantima, ali protestanti Banovine osjećaju bolje od grčko-iztočnjaka da je ustan njihove crkve u oprieci s državnom individualnošću Hrvatske pa za to ima već više godina da cijelo njihovo nastojanje ide za tim da se odciepe od ugarskih protestanata i stvore posebni seniorat za Banovinu. Ugarski protestanti, među kojima vode glavnu riječ prvi magjarski državnik kao grof Tisza, barun Banffy i slični, odlučno se protivlome.

Tako se je i ovi dana na obćem crkvenom zboru evanđeljske crkve održavanom u Budimpešti ovo pitanje evanđeljske crkvene autonomije u Banovini uzelo u pretres i to u povodu postupka evanđeljske crkvene občine u Staroj Pazovi, koja je od vrhovnog crkvenog suda bila osuđena na globu od 1200 K, pak se toj osudi nije odavala nego od hrvatske vlade zatražila zaštitu. Hrvatska je vlada odgovorila toj občini da crkveni sud, koji je izvan hrvatskog teritorija, nije u Hrvatskoj za takve poslove nadležan. Protiv ove odluke hrvatske vlade crkveni je zbor zaključio pritužiti se ministru predsjedniku.

Razkol među naprednom omladinom.

Iz Zagreba javljaju, da će u ondješnjoj grupi „napredne“ omladine doći po svoj prilici doskora do razkola, jer se o- pažaju dvie struje sa oprečnim programom. Jedna struja želi, da napredno djačivo bude isključivo kulturna skupina, a druga želi da se priključi hrvatsko-srbskoj koaliciji. Pobjeda pravaša u izborima za akademsko podporno društvo smela ih je i, kako svi znaci kažu, razpršila.

Nakon utrčane imuniteta.

Kako je hrvatski sabor razpušten te je prestao imunitet zastupnika, sudovi u Banovini počeli su progoniti razne političare. Tako je dne 16. ov. mj. osuđen bivši zastupnik urednik „Srbobrana“ Jovo Banjanin na 3 mjeseca zatvora. nepromjenjiva u globu, na tužbu Gaše Devića radi uvrede poštenja.

Kriza u bosanskom saboru.

Radi jezičnog pitanja nastala kriza još uvijek traje. Vlada je bacila ovo pitanje u sabor namjerom da zavadi muslimane i katolike. Nije joj uspjelo, jer muslimani ostaju na stanovištu, da latinica mora biti na prvom mjestu. Preokret je nastao u toliko, što su muslimani i katolici zaključili, da se jezično pitanje skine s dnevnog reda, dočim se nezna, kakovo će stanovništvo prema tome zauzeti Srbi i muslimanski disidenti.

Meštrovici dobivaju u Rimu prvu nagradu.

Iz Rima javljaju, da je naš kipar Ivan Meštrovic dobio na ondješnjoj međunarodnoj umjetničkoj izložbi prvu nagradu, koja se sastoji u zlatnoj kolajni i 50.000 lira.

Gospodarski pregled.

Izpitno povjerenstvo za usposobljenje putujućih učitelja poljodjelstva.

„Smotra dalmatinska“ od 15. ov. mj. donasla imena onih koji su imenovani izpitateljima u povjerenstvu za usposobljenje putujućih učitelja poljodjelstva u Dalmaciji. Među ovim nalazi se i ime F. Madera, nadzornika za voćarstvo i povrćarstvo. Nema riječi, kojom bi se mogao okrstiti ovaj novi čin savjetnika I. Zotti-a, jer svakako ovoga je on predložio, a ako nije, to je propustio da zapriječ, da ovaj protekcionirani parasil dalmatinskog voćarstva dodje napokon i do ove časti. Nije bilo doste da je bio imenovan bez potrebitih kvalifika i bez poznavanja hrvatskog jezika, te da u njegovim imeno-

vanjem bili zastupljeni svi domaći strukovnjaci, već sada ga imenuju i izpitivačem u povjerenstvu.

U Beču, gdje se također polažu ovni izpitni (na „Bodnkulturi“) ovaj nadzornik voćarstva Mader danas ne bi bio niti prepušten svakome izpitu, jer nema nikakove srednje škole ali zato je u Dalm. sposoban, da ispituje druge. A osim njemu to bi se isto dogodilo još jednom članu ovog „učena“ povjerenstva. U Dalmaciji imenuju ovog Madera za izpitnača domaćim strukovnjacima, od kojih mladi imaju podpunu srednju školu i više gospodarske nauke. Ovo je više nego li rujanje ispitom i ispitnim povjerenstvom, a još više sa onima, koji bi imali na ovaj ispit da dodju. Ko je ikad čuo, da bi inžinir polagao izpit pred jednim zidarskim majstorom!

Ako suplent srednje škole ili sudski prislusnik polažu za službu potrebite izpiti, to će ih polagati pred jednim koji ima barem, ako ne više, to jednake kvalifika.

Ostavimo na stranu kvalifike reći će ikogod, ta ovaj se izpit i onako polaže više sa praktične strane. Prama ovom nadzornik voćarstva morao bi imat barem višegodišnju praksu, kad nema kvalifika, na temelju koje bi mogao izpitivati put. učitelje poljodjelstva u Dalmaciji. Kad tamo ovaj nije još niti tri podpune godine u Dalmaciji, te izuzev par viših mjesta u obće ne pozna Dalmaciju, a putuj. učitelji poljodjelstva, koje bi on imao da izpiti, imaju najmanje 3 do 4 godine prakse u drž. službi u Dalmaciji.

Koliko „sama vlada drži do ovih izpita dosta je to znati, da ovi izpiti položeni u Zadru vriede samo za Dalmaciju.

Dokle god vlada ne ostrani nadzornika Madera iz ovog povjerenstva, teško će se naći ijedan mladi strukovnjak, da ide polagati izpit u Zadar, već će svaki morati ići u Beč, i ako je to skopčano sa višim troškom i mukom, ali ugled i ponos neće im dozvoliti da polažu izpit u Zadru.

Strukovnjak.

Financiranje „Krke“.

Iz Rima javljaju, da između delegata „Krke“ i „Carburo di Roma“ s jedne strane te austrijskog zavoda za trgovinu i obrt s druge strane u tečaju je sporazum o financiranju „Krke“. Austrijski „Kredit“ daje „Krci“ zajam od 6 1/2 milijuna kruna za radnje hidroelektrične na Cetini kod Omiša i za podignuće tvornica karbura i umjetnog gnojja. Sa Cetine davat će se svjetlost i električna snaga nekim gradovima Dalmacije, eventualno i za industriju. „Kredit“ pridržaje si pravo da zajam prenese u akcije i djelomice u zadužnice društva. Položaj „Krke“ je dobar, budući je prestala konkurencija koja je tištila cijene karbura, a umjetni gnoj najšao je kod poljodjelaca na dobru prodju.

Trgovina Austro-Ugarske i tursko-talijanski rat.

Ravnatelj austrijskog Lloydov dvorski savjetnik Frankfurter objelodanjuje u bečkim novinama članak, u kojemu se tuži o štetnom uplivu [koji vrši tursko-talijanski rat na plovidbu i trgovinu s Turskom. K tome pridolazi neizvjestnost u pogledu zasnovane akcije talijanskog brodovlja j u egejskom moru. Austrijske izvozne tvrdke, kako je shvatljivo, nemogu prama turskim trgovcima preuzeti nikakvih novih obveza, jer moraju računati s okolnošću, da vjersijske prilike Turske sigurno nisu ponajbolje i to radi rata. Turski trgovci osjećaju, da su banke postale mnoge strože u podjeljivanju zajmova. Izvoz austro-ugarski u Tursku i Levant mnogo je spao, a akcija Italije u egejskom moru mogla bi donieti nove i velike štete, osobito kad se uzme u obzir da bi Talijani mogli blokirati Sirmiru i Solun.

Subvencija ug. hrv. parobrodarskom društvu.

Iz Budimpešte javljaju, da je gotova obnova ugovora između ugarsko-hrvatskog parobrodarskog društva i ugarske vlade. Subvencija povisit će se od 400.000 K na 1.200.000 K uz uvjet da društvo otvori neke nove pruge.

Hrvati!
Sjećajte se Družbe
SS. Ćirila i Metoda.

BURZOVNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 18. studenoga.

Jedinstvena 4 ¹ / ₂ konv. renta, Mai-Novembar	9190
Jedinstvena 4 ¹ / ₂ konv. renta, Januar-Juli	9180
Jedinstvena renta 4 ² / ₁₀ u notama, Februar-Avgust	9485
Jedinstvena renta 4 ² / ₁₀ u srebru, April-Oktoibar	9495
Austrijska renta u zlatu	11605
Austrijska renta u krunama 4 ¹ / ₂	9180
Austr. renta invest. 3 ¹ / ₂ %	8035
Ugarska renta u zlatu 4 ¹ / ₂	11115
Ugarska renta u krunama 4 ¹ / ₂	9005
Ug. renta invest. 3 ¹ / ₂ %	7885
Dionice austro-ugarske banke	1905
Verejske dionice	65035
London vista	24047 ¹ / ₂
Njemačke drž. banknote za 100 m. njem. drž. vried.	11/67 ¹ / ₂
Komadi od 20 maraka	2352
Komadi od 20 franka	1908
Italijanske banknote	9485
Rublji	255

Iz grada i pokrajine.

Budući priestolonasljednik u Šibeniku Sinoć oko 5 1/2 sati stigao je u našu luku jacht pomorske vlade „Pelagosa“, a na njemu budući priestolonasljednik nadvojvodinjkom Zitom od Parme. Visoki putnici izkrcali se i obašli Stolnu Baziliku. Jutros slušat će sv. misu, a onda, bude li vrijeme dopustilo, prosledit put Hvara.

Admiral grof Montecucoli boravio je jučer u našem gradu na ratnom brodu „Lacroma“, da inspiciira školski brod „Schwarzenberg.“

Interurbanski telefonski spoj u Dalmaciji. Po primljenim sigurnim obavještima možemo javiti, da će kroz iduću god. 1912, a najdalje početkom g. 1913. biti sasvim proveden interurbanski telefonski spoj između primorskih gradova i glavnih zagorskih varoši u pokrajini. Split će biti spojen s Dubrovnikom i Kotom s ogrankom do Sinja. Šibenik će bit spojen sa Splitom i Zadrom, a ovome spoju bit će priključena veza sa Drnišom—Krinom. Dalnji spoj sa Pulom i dalje bit će predmetom prouke, jer se radi o tehničkim poteškoćama zbog prostorne dalečine, kroz koju bi podmorski kabel slabo odgovarao, štoje bi lako mogla nastati neutralizacija pruje. Tread bit spoj provesti preko otočja pomoću kraćih kabela, a to je baš ono, što se ima još da prouči i ustanovi. Glede interurbanskog spoja u samoj pokrajini već je sve predviđeno, pa i odnosni trošak, te će se domala dapače moći i prijavljivati abonenti.

Novo uredbu na pošti i brzjavu. Kako doznajemo ovdješnja brzjavna stanica biti će providjena Hugges-ovim strojevima. I poštanski odjel bolje će se urediti, prema sve to većem trgovačko-industrijalnom razvitku Šibenika.

Ratni brod „Najade“ prispio je jučer u našu luku, a na njemu povjerenstvo za izraživanje faune u jadranskom moru.

Izlet realaca. Predvođeni od profesora gosp. Radoničica trećoškolci naše realke u petak poslie podne poduzeše svojom brodicom na 12 vesala izlet u Vodice. Na večer se povratše.

Učiteljski dogovor. Dne 26. ov. mj. sastaju se u Splitu odbornici učiteljskih saveza, predsjednici kot. učiteljskih društava i članovi naročito odbora na dogovor glede pitanja uređenja učiteljskih plaća.

Upraviteljem Kotarskog Poglavarstva u Makarskoj već je imenovan gosp. Benković, c. k. namjestništveni tajnik.

Novo občinske uprave. U svrhu izbora nove občinske uprave sazvano je novo vijeće občine Vodice na 23. ov. mj., a ono občine Zlarin na 25. ov. mj.

Sajam u Drnišu. Namjestništvo je brzjavnom odlukom od 18. ov. mj. dozvolilo izvoz volova za uporabu sa sajma u Drnišu na Gospu od Zdravlja 4 utork 21. ov. mj.

„Dalmacija“ u šibenskim vjedom obskrbljena samim karkasama. Više je mijseci da „Obrovoc“ odpali rogovi; pardon, katarke. „Primo“ prava tikva na moru. Prošle sedmice u dlaku načelnik Vodica ne postradao. „Airone“ još grđji. Predvidja se ljudskih žrtava, a u zemlji iznimka ujeo ruk — magarca!

Djelatnost „Ubožkog Doma“.

Niže pribučujemo „Izkaz za ilo polugodište“ djelatnosti ove plemenite ustanove („Izkaz za Ilo polugodište“) pribučenje u br. 473 od 7 rujna 1910). Rado ga pribučujemo, tim više, što se po njemu očito razabire, da rodoljublji, koji su ustanovili „Ub. Dom“, učinše djelo velike zamašitosti. Proučite, gospodo gradjanji, „Izkaz“ i puknet će vam pred očima, da je „Ub. Dom“ providencijalna ustanova, bez koje bilo bi u Šibeniku nevolje i biede na pretek, da bi paralo srce. Svi dakle, koji mogu, nek se sjele braće svoje siromaha, koji pitaju, a mogu zahteivati, da ih imućnici utješe.

K. br. 1. Potrošeno za hranu, odjeću obuću i t. d.	5933
K. br. 2. Štampanje, knjige, papir, perje, u razvidi račune	1498
K. br. 3. Štampanje, knjige, papir, perje, u razvidi račune	4623
K. br. 4. Doprinosi gradjanima i braniteljima	104
K. br. 5. K. 70. potrošeno za boljišanje zavoda.	885
P. D. Svakomije je gradjanjima, koji bit što do-primas uvrštavanje „Ub. Doma“, slobodno, svake zasnoške u svim potrebama, koje su razvidi računa, da dađe slučajna razjašnjenja i primiti ču sa zadržalnošću upute, koje bi ciljale na korist zavoda.	300
Tako bit lio zavirit u račune, u koji drugi dan, Skarpa, koji bit pri ruči u poslu. Samo neka ne zaborev donieti slobodni darak siromasima.	13468
Skupa	18

Od Uprave „Ubožskog Doma“.

Redni broj	Primjedbe	Pritihod	Poljodjel. bhigajina	Stvar	Trošak	K	P	Stvar	K	P	Redni broj	Primjedbe	Pritihod	Poljodjel. bhigajina	Stvar	Trošak	K	P	Stvar	K	P	Redni broj	Primjedbe	Pritihod	Poljodjel. bhigajina	Stvar	Trošak	K	P	Stvar	K	P	Redni broj	Primjedbe	Pritihod	Poljodjel. bhigajina	Stvar	Trošak	K	P	Stvar	K	P	Redni broj	Primjedbe	Pritihod	Poljodjel. bhigajina	Stvar	Trošak	K	P	Stvar	K	P	Redni broj	Primjedbe	Pritihod	Poljodjel. bhigajina	Stvar	Trošak	K	P	Stvar	K	P	Redni broj	Primjedbe	Pritihod	Poljodjel. bhigajina	Stvar	Trošak	K	P	Stvar	K	P	Redni broj	Primjedbe	Pritihod	Poljodjel. bhigajina	Stvar	Trošak	K	P	Stvar	K	P	Redni broj	Primjedbe	Pritihod	Poljodjel. bhigajina	Stvar	Trošak	K	P	Stvar	K	P	Redni broj	Primjedbe	Pritihod	Poljodjel. bhigajina	Stvar	Trošak	K	P	Stvar	K	P	Redni broj	Primjedbe	Pritihod	Poljodjel. bhigajina	Stvar	Trošak	K	P	Stvar	K	P	Redni broj	Primjedbe	Pritihod	Poljodjel. bhigajina	Stvar	Trošak	K	P	Stvar	K	P	Redni broj	Primjedbe	Pritihod	Poljodjel. bhigajina	Stvar	Trošak	K	P	Stvar	K	P	Redni broj	Primjedbe	Pritihod	Poljodjel. bhigajina	Stvar	Trošak	K	P	Stvar	K	P	Redni broj	Primjedbe	Pritihod	Poljodjel. bhigajina	Stvar	Trošak	K	P	Stvar	K	P	Redni broj	Primjedbe	Pritihod	Poljodjel. bhigajina	Stvar	Trošak	K	P	Stvar	K	P	Redni broj	Primjedbe	Pritihod	Poljodjel. bhigajina	Stvar	Trošak	K	P	Stvar	K	P	Redni broj	Primjedbe	Pritihod	Poljodjel. bhigajina	Stvar	Trošak	K	P	Stvar	K	P	Redni broj	Primjedbe	Pritihod	Poljodjel. bhigajina	Stvar	Trošak	K	P	Stvar	K	P	Redni broj	Primjedbe	Pritihod	Poljodjel. bhigajina	Stvar	Trošak	K	P	Stvar	K	P	Redni broj	Primjedbe	Pritihod	Poljodjel. bhigajina	Stvar	Trošak	K	P	Stvar	K	P	Redni broj	Primjedbe	Pritihod	Poljodjel. bhigajina	Stvar	Trošak	K	P	Stvar	K	P	Redni broj	Primjedbe	Pritihod	Poljodjel. bhigajina	Stvar	Trošak	K	P	Stvar	K	P	Redni broj	Primjedbe	Pritihod	Poljodjel. bhigajina	Stvar	Trošak	K	P	Stvar	K	P	Redni broj	Primjedbe	Pritihod	Poljodjel. bhigajina	Stvar	Trošak	K	P	Stvar	K	P	Redni broj	Primjedbe	Pritihod	Poljodjel. bhigajina	Stvar	Trošak	K	P	Stvar	K	P	Redni broj	Primjedbe	Pritihod	Poljodjel. bhigajina	Stvar	Trošak	K	P	Stvar	K	P	Redni broj	Primjedbe	Pritihod	Poljodjel. bhigajina	Stvar	Trošak	K	P	Stvar	K	P	Redni broj	Primjedbe	Pritihod	Poljodjel. bhigajina	Stvar	Trošak	K	P	Stvar	K	P	Redni broj	Primjedbe	Pritihod	Poljodjel. bhigajina	Stvar	Trošak	K	P	Stvar	K	P	Redni broj	Primjedbe	Pritihod	Poljodjel. bhigajina	Stvar	Trošak	K	P	Stvar	K	P	Redni broj	Primjedbe	Pritihod	Poljodjel. bhigajina	Stvar	Trošak	K	P	Stvar	K	P	Redni broj	Primjedbe	Pritihod	Poljodjel. bhigajina	Stvar	Trošak	K	P	Stvar	K	P	Redni broj	Primjedbe	Pritihod	Poljodjel. bhigajina	Stvar	Trošak	K	P	Stvar	K	P	Redni broj	Primjedbe	Pritihod	Poljodjel. bhigajina	Stvar	Trošak	K	P	Stvar	K	P	Redni broj	Primjedbe	Pritihod	Poljodjel. bhigajina	Stvar	Trošak	K	P	Stvar	K	P	Redni broj	Primjedbe	Pritihod	Poljodjel. bhigajina	Stvar	Trošak	K	P	Stvar	K	P	Redni broj	Primjedbe	Pritihod	Poljodjel. bhigajina	Stvar	Trošak	K	P	Stvar	K	P	Redni broj	Primjedbe	Pritihod	Poljodjel. bhigajina	Stvar	Trošak	K	P	Stvar	K	P	Redni broj	Primjedbe	Pritihod	Poljodjel. bhigajina	Stvar	Trošak	K	P	Stvar	K	P	Redni broj	Primjedbe	Pritihod	Poljodjel. bhigajina	Stvar	Trošak	K	P	Stvar	K	P	Redni broj	Primjedbe	Pritihod	Poljodjel. bhigajina	Stvar	Trošak	K	P	Stvar	K	P	Redni broj	Primjedbe	Pritihod	Poljodjel. bhigajina	Stvar	Trošak	K	P	Stvar	K
------------	-----------	----------	----------------------	-------	--------	---	---	-------	---	---	------------	-----------	----------	----------------------	-------	--------	---	---	-------	---	---	------------	-----------	----------	----------------------	-------	--------	---	---	-------	---	---	------------	-----------	----------	----------------------	-------	--------	---	---	-------	---	---	------------	-----------	----------	----------------------	-------	--------	---	---	-------	---	---	------------	-----------	----------	----------------------	-------	--------	---	---	-------	---	---	------------	-----------	----------	----------------------	-------	--------	---	---	-------	---	---	------------	-----------	----------	----------------------	-------	--------	---	---	-------	---	---	------------	-----------	----------	----------------------	-------	--------	---	---	-------	---	---	------------	-----------	----------	----------------------	-------	--------	---	---	-------	---	---	------------	-----------	----------	----------------------	-------	--------	---	---	-------	---	---	------------	-----------	----------	----------------------	-------	--------	---	---	-------	---	---	------------	-----------	----------	----------------------	-------	--------	---	---	-------	---	---	------------	-----------	----------	----------------------	-------	--------	---	---	-------	---	---	------------	-----------	----------	----------------------	-------	--------	---	---	-------	---	---	------------	-----------	----------	----------------------	-------	--------	---	---	-------	---	---	------------	-----------	----------	----------------------	-------	--------	---	---	-------	---	---	------------	-----------	----------	----------------------	-------	--------	---	---	-------	---	---	------------	-----------	----------	----------------------	-------	--------	---	---	-------	---	---	------------	-----------	----------	----------------------	-------	--------	---	---	-------	---	---	------------	-----------	----------	----------------------	-------	--------	---	---	-------	---	---	------------	-----------	----------	----------------------	-------	--------	---	---	-------	---	---	------------	-----------	----------	----------------------	-------	--------	---	---	-------	---	---	------------	-----------	----------	----------------------	-------	--------	---	---	-------	---	---	------------	-----------	----------	----------------------	-------	--------	---	---	-------	---	---	------------	-----------	----------	----------------------	-------	--------	---	---	-------	---	---	------------	-----------	----------	----------------------	-------	--------	---	---	-------	---	---	------------	-----------	----------	----------------------	-------	--------	---	---	-------	---	---	------------	-----------	----------	----------------------	-------	--------	---	---	-------	---	---	------------	-----------	----------	----------------------	-------	--------	---	---	-------	---	---	------------	-----------	----------	----------------------	-------	--------	---	---	-------	---	---	------------	-----------	----------	----------------------	-------	--------	---	---	-------	---	---	------------	-----------	----------	----------------------	-------	--------	---	---	-------	---	---	------------	-----------	----------	----------------------	-------	--------	---	---	-------	---	---	------------	-----------	----------	----------------------	-------	--------	---	---	-------	---	---	------------	-----------	----------	----------------------	-------	--------	---	---	-------	---	---	------------	-----------	----------	----------------------	-------	--------	---	---	-------	---	---	------------	-----------	----------	----------------------	-------	--------	---	---	-------	---	---	------------	-----------	----------	----------------------	-------	--------	---	---	-------	---	---	------------	-----------	----------	----------------------	-------	--------	---	---	-------	---	---	------------	-----------	----------	----------------------	-------	--------	---	---	-------	---	---	------------	-----------	----------	----------------------	-------	--------	---	---	-------	---	---	------------	-----------	----------	----------------------	-------	--------	---	---	-------	---

NAŠI DOPISI.

Vrgorska Krajina, 15. studenog: Amo se je vrlo lijepo dojmilo pisanje „Hrvatske Rieči“ o amošnjim prilikama, nu g. dopisnik nije baš sve šikanacije na amošnjoj vagi iznio, pa necemo ni mi sve, nego samo još nadodati dvie tri. Pred izbore za carevinsko vieće, doletio N. V. iz Vrgorca, prietnjom da ko ne dodje glasovati, na vagi će mu biti prva treća. Da li je spomenuti poslan, to mi ne znamo, samo znamo, da je tim došao. Malo se je taknuo i gosp. kontrolora Prouseka, koliko taj brat Čeh zasluživa, jer su zanj bogoljubni Hercegovci i Miačani koze, kad idju na zavjet u Vincencu. Post, to je izmislio jedan biskup koji je imao puno jezera riba a nemogao prodati, to naredi post i eto prodana riba. To su manje stvari što nam znao, osobito posli podne, taj atheista o kršćanstvu pripovjedati. Kad je skoro čitao ono o sebi u „H. R.“, pripovjedaju, da je kao bjesni po Vrgorcu larmao i sreo na sred Vrgorca župnika sa učiteljem, te rabeć svojom uljudnik, stao: ona prasacka, ona fratarska novina što o meni piše. Koliko je pak nizko gozgoja, poslie se čudio i pitao g. učitelja, za što se je g. župnik uvriedio. Ima i pravo, g. župnik se nije smio uvriediti, pošto je ono g. Präusek rekao.

Od vrgorskih kampijona neki su vam izostali, pa nebi bilo zgoroga ih pokupiti. Dopisnik je zaboravio kazati, kako gg. Trumbić i Smodlaka tek nakon deset godina sjetili se svoje pogreške, te došli k prvom kampjonu Joviću pitati oprostjenje i na pozdrav, jer su oni za glasovitog vrgorskog procesa oba proti njemu bili. Još je samo falio i Dr. Štambuk, ondašnji drž. odvjetnik.

Po sudbenom pravorjeku u vrgorskoj aferi imali su diela i Marko Jović i sin mu Nikola. Zli jezici nešto bajju, da bi Jović imali platiti nekoliko hiljada radi one vrgorske afere, pa da je i to jedan uzrok radi koga hofrat Vuković neizlašao ovoga puta u sabor, jer občina izvješćiva e Jovići nemaju ništa, i to Joviću pali uzprkos izvješćim nekojih drugih, na koje se u drugim pitanjim vele računala i njihovo izvješće nepobija.

Izabrano je i Obćinsko Upraviteljstvo, a znajte da su oni kampijoui i obćinski viećnici, a i od ovih još ih se moglo pribrojiti, jer se samo tima obkolio mali Mate, a u upravi je i jedan Jović. Dok izabrana krema u upravu, čudimo se kako nije izabran u istu nego bagatelislan vrgorski Tolstoj i kozički Furlani. Da malo ima još ponosa mali Mate, tren nebi tu sjedio, ili je imao mučati o namirnicam i komisijam stanovite kuće, i zahvaljivao Bogu da te kuće sad s njim nema u upravi, pa rad toga da se je prištedio koji novčić, a da ta kuća neće u upravu kleo se na 10 aprila i mali Mate i dugi Ante.

Bravo, mal nisam zaboravio. Nisu htili za predsjednika dugoga Antu, jer da pri svečanostim zastupa obćinu u gaćam od telarusje, pa se na to i Pričić ljutio, i da, kad je došao Trumbić i Smodlaka, nije polako govorio, niti ih je u crkvu odveo.

Drniš, 16. studenog. Ministarskom odredbom god. 1896. zabranjeno je glavnoj trafici duhana držati uobće sve škodljive stvari. Gosp. Joso Nakić iz Radonića, koji ima ovdje glavnu trafiku, neće da se drži te ministarske odredbe, već drži na hrpe volujskih slanah smrdljivih koža, tako da je radi neugodna mirisa istih, nemoguć pristup osobama, koje dolaze kupovati duhan, a koji prodaje i svojim prijavim pristima predaje jedan njegov pomoćnik, koji u kožama radi. Ne samo to, već snaga vinskog alkohola dopire iz konobe, koju ne dieli, ništa, već jednostavna vrata od prostorija gdje se nalazi glavna trafika. Neznamo, koliko istine u hvalisanju gosp. Jose Na-

kica, da se on primio glavne trafike pod uvjetom, da može u istim prostorijama držati i slane kože. Ako je to istinito, to je vrlo žalostno, jer ovdje u Drnišu imade ljudi, koji bi uredili glavnu trafiku duhana, kad bi se iste primili, po najmodernijim zahtjevima.

Opažamo još da dotični ne imade uvijek u podnakladi propisanu minimalnu zalihu, a fakt jest, da je nezadovoljstvo među trafikantima u varošu i okolici. Uvjereni smo, da nam će c. k. Ravnateljstvo Financija dati u tom pogledu neka razjašnjenja.

Uspješno se oglašuje u „Hrvatskoj Rieči“

Jeste li bolesni?

Badava

saobčujem svakome, kako sam ja od dugogodišnje bolesti na plućima (sušice, upale grla i zadulje) ozdravila. Ne tražim za to nikakve odšete. Činim to samo, pošto sam za moje bolesti, kada su svi za me bili izgubili svaku nadu, bila odućila, ako nadjem sredstvo mom spasu, da to objavim na moj trošak u svim novinama. Gospođa F. Krizek, Prag II. -- Br. 2007. (Česka). --

Grubišić & Comp. u Šibeniku

Odpравниštvo i stovarište za umjetno gnojivo **CALCIUMCIANAMID-A** (Società anonima per la utilizzazione delle forze idrauliche della Dalmazia).

Upute i razjašnjenja o uporabi na zahtjev badava i franco.

Vrućina i žedja . . .

Oslabljen i umoran

postane svaki, koji si u vrućim danima gasi žedju sa vinom ili pivom.

Veselje za rad i jakost

očuva si pak svaki, tko popije za ugašenje žedje čašu ohladjene kave „ENRILO“. Ovaj „Enriilo“ zavrtetak se pripravlja na posve jednostavni način. Uzmi u 1 litru vode 2 pune žličice (10 grama) „Frankovoga“ kavinog nadomjestka „ENRILO“, pusti to 5 časa dobro kuhati; kod 1. vrijenja 1 put izmješaj, pusti zatim 3 časa, da se staloži, odlij zavrtetak, pridometni nešto sladora, te pusti, da se sve to ohladi.

1 litra te ukusne kave „ENRILO“ stoji sladorom zajedno samo

2-3 p.

Ako se sa mliekom gorka pije, jest kava „ENRILO“, (6 grama na 1/4 litre vode) izvrstan zajutrac, a takodjer i večera

Ova kava „ENRILO“ proizvadjala se jedino u tvornici HENRIKA FRANČKA SINOVU U ZAGREBU, a dobiva se u svakoj trgovini špecerajske robe.

POZOR RODOLJUBI!

Zahtjevajte posvudgje naše igraće karte

„PRIMORKA“

Prva slavenska tvornica igraćih karata u Ljubljani.

Anstrijansko parobrodarsko društvo na dionice

„DALMATIA“

uzdržava od 1. maja 1911. sljedeće glavne prupe:

Trst—Metković A (poštanska)
Polazak iz Trsta ponedjeljak u 5 sati posli. odne povrtak svake subote u 6 sati prije podne.

Trst—Metković B (poštanska)
Polazak iz Trsta u četvrtak u 5 sati poslie podne; povrtak svake sriede u 6 sati prije podne.

Trst—Metković C (poštanska)
Polazak iz Trsta u srijedu u 5 sati poslie podne; povrtak u četvrtak u 6 sati prije podne.

Trst—Korčula (poštanska)
Polazak iz Trsta u utorak u 5 sati poslie podne povrtak u ponedjeljak u 6 sati prije podne.

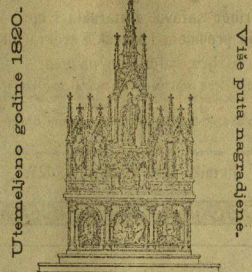
Trst—Šibenik (poštanska)
Polazak iz Trstasvake sriede u 5 poslie podne; povrtak u utorak u 6 sati prije podne.

Trst—Metković D (trgovačka)
polazak iz Trsta svake nedjelje u 3 sata pr. pod. povrtak svake nedjelje u 2.30 poslie podne.

Trst—Vis (trgovačka)
Polazak iz Trsta u petak u 5 sati poslie podne povrtak svaki četvrtak 8.30 prije podne.

INSAM & PRIMOTH

St. Ulrich, Groeden (Tiroi).

Kiparske radnje iz drveta za crkve

Kipovi svetaca, oltari, propovjedao nice križni putevi, razpela, jaslice itd.

Katalog uzoraka s cijenama daje se badava. Za dostavu naručbe do štacijske uključuje sa škrinjom, ne plaća naručitelj.

Papir i tuljei za cigarete

ABADIE

PARIS

Dobiva se u svim trafikama

Kako da se očuvamo od želudačne bolesti?

Sa želudačnom bolešću današnje vrijeme jako mnogo ljudi boluje, a da se tome predu-sretne preporučam u zgodno doba uporabu

Dra. ENGEL'schen NECTAR

koji okrepiljuje želudac i omogućuje dobru probavu, te čini svakoga potpunom zdravim. Tko dalje želi očuvati svoje zdravlje do najviše starosti, neka upotrebljava izvrsno i hvaljeno sredstvo.

Dra. Engel'schen Nectar

Ovaj izvrstni Nectar pronadjen je od soka iz raznih bilina pa mješan sa dobrim vinom. Djelujesa svojim sadržajem na svježost, jakost i probavu. Osim toga je izvrstan liquir za želudac, odnosno želudačno vino i nema nikakve škodljive posljedice. Zdravi i bolesni mogu za poboljšanje zdravlja upotrebljavati. Nectar djeluje kod probave i prouzročuje praviljenje sokova.

Preporuča se osobito za one

Dra. Engel'schen Nectar

koji žele imati potpuno zdrav želudac. Nektar je izvrstno sredstvo proti želudačnom kataru, grčevima, boli i slaboj probavi ili sluzi. Isto tako NECTAR odstranjuje začepljenje, okučenoš, kolikui srčanu kucavicu, a daje mnogo bolju mirnoš, tek i ugodno spavanje, dočim besanica, glavobolju i nervoznost uništava. Ušliced svoga djelovanja, NECTAR na daleko uživa dobar glas, NECTAR djeluje da si krjepak i veselo.

NECTAR se dobiva u bocama za 3 i 4 K u ljekarnama Šibenika, Sinja, Skradina, Drniša, Tiesna, Biograda na moru, Vrljke, Knina, Zadra, Benkovca, Kaštelstarg, Splita te u svim većim i manjim mjesima Dalmacije i u cijeloj Austro-Ugarskoj.

Takodjer razveliki ljekarne u Šibeniku 3 i trije buca „Nectar“—po originalnoj cjeni u sva mjesta Austro-Ugarske.

Čuvajte se patvorenja!

Zahtjevajte samo izključivo

Dra. Engel'schen Nectar

Mej NECTAR nije nikakova tajna. Sadržina mu je: Samec 300, vinská žesta 150, malinov sok 100, crveno vino 100, sok od jagoda 100, sok od trešanja 200, stolanik 30, šumack jagode 30, pelina 30, koromač, anis, anisoproperaj i drugo korjenje po 10, pomiješano sve skupa.

Širite „Hrvatsku Rieč“!

HRVATSKA VERESIJSKA BANKA

:: PODRUŽNICA ŠIBENIK ::

Centralna DUBROVNIK. Podružnica u SPLITU i ZADRU

DIONIČKA GLAVNICA 2,000.000 K

PRİČUVNA ZAKLADA U PRITIČICI 250.000

BANKOVNI ODJEL

PRIMA ULOŽKE NA KNJIŽICE U KONTU KURENTU I ČEK PROMETU; ESKOMPTUJE MJENICE, OBAVLJA INKASO, POHRANJUJE I UPRAVLJA VRIEDNINE. DEVI- ZE SE PREUZIMLJU NAJKULANTNIJE. IZPLATE NA SVIM MJESTIMA TU I INOZEMSTVA OBAVLJAJU SE - - BRZO I UZ POVOLJNE UVJETE. - -

MJENJAČNICA

KUPUJE I PRODAJE DRŽAVNE PAPIRE, RAZTERET- NICE, ZALOŽNICE, SRECKE, VALUTE, KUPONE. PRODAJA SREČAKA NA OBROČNO ODPLAĆIVANJE. OSJEGURANJE PROTI GUBITKU ŽRIEBANJA. REVIZIJA SREČAKA I VRIEDNOSTNIH PAPIRA BEZPLAT- - NO. UNOVČENJE KUPONA BEZ ODBITKA. - -

TVORNICA PAPIRNATIH VREĆICA

ANTE ZORIĆ - ŠIBENIK - (DALMACIJA).

Tvornica je uredjena sa svim potrebnim strojevima Izradjuje vrećice u svim veličinama i u svim bojama. Ovo je prvo i jedino domaće poduzeće ove vrste. Ciene su vrlo umjerene, te domaće potrošioći ne će imati razloga, da pored domaćeg poduzeća služe. se iz vana.

- - NARUČBE SE IZVRŠUJU VRLO BRZO I TOČNO. - -

LJEPOTA I UMILJATO LICE postizava se kroz uporabu

AACHENER - THERMALOVOG SAPUNA

koji je ujedno najbolje sredstvo za očuvanje proti kožnoj bolesti

Dobiva se samo kod braće M. V. ŠKUBANJA — ŠIBENIK (Dalmacija).

Cijena jest za komade od I-e vrsti K 2-40
" " " " " II-e " " " 1-60

Cijena jest za komade od III-e vrsti K 1-40
" " " " " IV-e " " " —80

PRIJE UPORABE

POSLE UPORABE